

PO ZGODOVINSKI SEJI DEVINSKO - NABREŽINSKEGA OBČINSKEGA SVETA**Ljudstvo odločno zahteva spoštovanje sporazuma****Svečane obljube predsednika Scelbe in dr. Palamare se morajo izpolniti - Gradbeno dovoljenje naj se prekliče**

Komaj se je po naših krajih razširila vest da so italijanski nacionalisti na tržaški občini prodali na Kontovelu-Proseku 16 tisoč 581 kv. metrov naše jusarske zemlje »julijskim in dalmatinskim« beguncem, je kakor strela z jasnega treščila v Slovence nova težka novica.

Tržaški podprefekt je poslal nabrežinskemu županu ukaz, naj do 5. marca izda istim »julijskim in dalmatinskim« beguncem dovoljenje, da sezidajo svoje naselje tudi v Sosljanu. Obenem je zagrozil, da bo, če se župan povelju ne pokori, imenoval komisarja, ki naj namesto župana podpiše gradbeno dovoljenje.

Za sedaj nameravajo begunci sezidati 25 hiš s 100 stanovanji, pozneje pa še 50 stavb. Vsega skupaj torej 75 hiš in 500 stanovanj. Ker gredo v eno stanovanje najmanj 4 osebe, bi se v Sosljanu, ki ima sedaj vsega le 75 hišnih števil, naselilo nič manj ko 1200 tujcev.

Toda to še ni vse! V Sosljanu hočejo zgraditi tudi dom za onemogle ali hiralnico. Va-

njo bi šlo spet nekaj stotin oseb. Kdor zna prešteti svojih pet prstov na roki, razume, da bi tako postali begunci čez noč v Sosljanu večina ter zavladali nad domačini.

K temu je treba dodati še prebivalce z nasiljem ustvarjene ribiške vasi v Štivanu in številne druge tujce, ki so se v zadnjem času nastanili z družinami v devinsko-nabrežinski občini.

Vsakdo vidi, kako se število priseljencev neprestano množi in kako načrtno prodirajo v našo domacijo. Laški nacionalisti se že danes pripravljajo na bodoče volitve: njih cilj je, da bi že prihodnjič dobili pri volitvah večino ter poitalijančili devinsko-nabrežinsko občino. Nekateri med njimi sodijo, da je usoda občine že zapečatená.

Kako more tržaški podprefekt zahtevati od njenega slovenskega župana, naj z gradbenim dovoljenjem podpiše obenem smrtno obsodbo starodavnim slovenskim krajem? Kako more od njega zahtevati, naj se izneveri svojim volivcem? Samo breznačajnej in narodni odpadnik bi mogel prostovoljno to storiti.

pis gradbenega dovoljenja, pa naj se zgodi karkoli.

Italijanski nacionalisti naj le zaženejo hrup, da so se naši ljudski zastopniki uprli ukazu zakonitih oblasti. Naj le vpijejo, da je devinsko-nabrežinska občina imela priložnost vložiti proti »julijskim in dalmatinskim« zahtevam pritožbo in da je zakoniti rok zamudila. Na prvi pogled se zdi, da imajo s formalno-postavnega stališča prav, vendar samo na prvi pogled.

ZADEVA JE BILA DEJANSKO ŽE REŠENA

Najprej ugotavljamo, da so zavezniki, ko so še bili zakonita oblast na Tržaškem ozemlju, priznali v polni meri upravičenost pritožbe devinsko-nabrežinskega občinskega sveta. Polkovnik Emery je županu Terčonu in drugim našim predstavnikom ponovno izjavil, da se Slovenci s polnim pravom upirajo novemu laškemu naselju v Sosljanu. Za naselje da ni nobenih gospodarskih razlogov in opravičil. Gre za izrazito politično in protislovensko akcijo, ki je zavezniki kot nepristranski upravitelji ne morejo podpirati. Slovenci naj bodo mirni, italijansko naselje v Sosljanu se ne bo nikoli gradilo, zadeva je dokončno pokopana.

Tedanji zakonski oblasti niti na um ni padlo, da bi se lovila za formalnimi drobnarijami ter se vpičila v to, da je bila slovenska pritožba vložena *en dan* prepozno, temveč se je poglobila v vsebino pritožbe same in presodila, ali je stvarno opravičena. Če so Angleži in Amerikanci, ki so zgradili ribiško naselje ter vodili dosledno protislovensko politiko, prišli do spoznanja, da je slovenska pritožba utemeljena, je zares morala biti.

Ko so novi upravniki prevzeli oblast na Tržaškem, jim je stališče zaveznikov, bilo dobro znano. Hiše in različna igrišča, ki so jih Amerikanci tu pustili, so takoj in brez obotavljanja vzeli v last in posest. Take odločitve zaveznikov so brez pomisleka odobrili. Zakaj niso spoštovali njih volje tudi pri naselju v Sosljanu?

Zato, ker je bila odločitev v korist Slovincem. Naše ljudstvo, ki je zaupalo tedanji zakoniti oblasti, je bilo iznova težko razočarano. Po odhodu zaveznikov je prišel oster podprefektov ukaz, prišla je njegova grožnja, ki je vse prevrgla.

Toda grožnji so sledila tudi dejanja. V ponedeljek se je pojavil v nabrežinskem občinskem uradu vladni komisar v osebi odvetni-

Enodušni odpor ljudskih zastopnikov

Odločitev, pred katero je bil postavljen župan Terčon, je bila pretežka, da bi smel zanj prevzeti osebno odgovornost pred slovenskim narodom in zgodovino. Zato je o zadevi sklepal občinski svet na izredni seji dne 3. marca. Stranke, drugače ločene in sprte po globokih ideoloških razlikah, so bile v tej stvari enodušne. Soglasno so sklenile obvezati župana; naj ne izda organizaciji *julijskih in dalmatinskih beguncev gradbenega dovoljenja*.

Poleg narodnih je občinski svet navedel tudi zelo tehtne vzroke gospodarske in socialne prirode. Devin-Nabrežina je pasivna občina s precejšnjo brezposelnostjo. Domačini, ki jih domača zemlja ne more rediti, so prisiljeni iskati zaslужka v mestu ali se pa izseliti v Avstralijo. Kako je mogoče siliti v takih razmerah Nabrežince, naj sprejmejo v svojo sredo še 1200 do 1500 tujcev brez vsakršnega premoženja? In to v občini, ki šteje vsega 5000 prebivalcev!

Kdo naj skrbi za novodošlece v primeru bolezní, onemoglosti in brezposelnosti? Po obstoječih zakonih občina, to se pravi domači davkoplačevalci. Občinski svet je ravnal pravilno, da je sklenil zaščititi ljudstvo pred novimi bremení.

Odkar je začela pešati kamnoseška industrija, je postal tujski promet eden izmed temeljev devinsko-nabrežinskega gospodarstva. Sosljan je izrazito tujskoprometno središče, ki se lahko pravilno razvija samo na podlagi skrbno izdelanega regulacijskega načrta. Občina tak načrt pripravlja in naravno je, da morajo vse nove stavbe, torej tudi nameravano naselje, biti z njim v skladu.

Toda podprefekt se očitno ne briga mnogo za regulacijski načrt in tujskoprometno bodočnost Sosljana. Samo tako si lahko razlagamo, zakaj je ukazal županu, naj dovoli ravno na mestu, kjer bi morali stati hoteli, vile in parki, zidavo begunskih hiš s trumami otrok. Povrhu naj bi se tam zgradila še hiralnica. Zares, nadvse privlačno za počitka in razvedrila željne letoviščarje!

Podprefekta, kakor vidimo, malo zanima gospodarske koristi občine, malo nova davčna bremena, ki bi padla na domačine, malo volja upirajočega se slovenskega prebivalstva. Njega muči samo en namen in cilj: da bi se v Sosljanu čimprej in za vsako ceno sezidalo italijansko naselje.

Občinski svet je zato ravnal v popolnem soglasju z gospodarskimi koristmi svojih volivcev, ko je naložil županu, naj odbije pod-

NOVICE Z VSEGA SVETA

ADENAUER SPET ČVRST

Vlada Zapadne Nemčije je bila zabredla v krizo, ker je podkancler Blücher zaradi Posarja odstopil. Sedaj so se Bluecherjevi liberalci, ki so druga največja stranka v parlamentu, predomislili. Sklenili so, da ostanejo v vladi.

Spremenilo se ne bo torej nič, stari lisjak Adenauer ohrani dosedanjo večino in bo z lahkoto naprej vladal.

JUGOSLAVIJA IN ATOMSKA SILA

Tito je 7. marca imel govor pred Zvezno skupščino o jugoslovanski zunanji politiki. Jugoslavija — je dejal — dela z vsemi silami na tem, da bi ne prišlo do nove svetovne vojne. To je dosegljivo samo, če bo vsaka država spoštovala neodvisnost in enakopravnost vseh drugih držav.

Zavzemal se je za mirno sožitje med vsemi deželami na svetu, pa naj imajo tako ali drugačno družabno ali politično ureditev. Sicer je nova vojna neizbežna. Atomska sila naj služi le miroljubnim namenom.

Jugoslavija ima na svojem ozemlju vse zadostne surovine, da lahko proizvaja atomsko energijo. Zato je ustanovila v Beogradu Zagrebu in Ljubljani posebne znanstvene zavode, ki že zelo uspešno delujejo.

BRUNO PONTECORVO

L. 1950 je sloveči fizik Pontecorvo nenadoma zginil z ženo in 3 otroki iz Anglije neznan kam. Doma je iz Pise in po rodu italijanski Žid. Že mlad je delal poskuse v jedrni fiziki skupaj s Fermijem, poznejšim Nobelovim nagrajencem.

Ko sta Mussolini in Hitler začela preganjati Žide, so Pontecorvo, Fermi in tudi nemški Žid Fuchs zbežali na zapad in stavili svoje znanje na razpolago zaveznikom, da so ti prišli do atomske bombe.

Dolgo časa ni nihče vedel, kje se skriva Pontecorvo. Pred kratkim se je končno oglašil iz Sovjetske zveze. V Moskvi zbranim inozemskim novinarjem je izjavil, da je sedaj sovjetski državljani in da kot Stalinov nagrajenec dela v družbi ruskih učenjakov poskuse, kako postaviti atomsko silo v službo miru. Dodal je, da je Rusija v fiziki daleč pred drugimi narodi.

Čudno je le, kako so že razni učenjaki dali svoje možgane v najem zdaj enim, zdaj drugim, najprej zapadu, nato Rusiji in s tako lahkoto menjavali domovine.

CELO BARTOLIJU ODPOVEDUJE POTRPLJENJE

V torek so se sestali na sedežu generalnega komisariata tržaški gospodarski strokovnjaki, da bi prikazali zastopniku ministrstva za trgovinsko mornarico obupen položaj našega pristanišča. Seje sta se udeležila tudi tržaški župan Bartoli in komisar Palamara.

Zares huda mora biti kriza tržaške luke, če je celo vladni človek Bartoli izjavil, da je Trst že naveličan večnih obljub in si želi dejanj.

Slovenska radijska postaja v Trstu »Radio Trst II«, katere oddaja krajevne programe v slovenščini, je spremenila svoj naziv v »RADIO TRST A«. Vse dopise namenjene postaji pošljite na naslov: »Radio Trst A«, Trst, Trg Oberdan, 5.

Zastopniku iz Rima so v glavnem postavili naslednje zahteve: obnoviti je treba takoj zvezo z Daljnim vzhodom; obnoviti redno trgovsko in potniško zvezo s pomočjo ladij »Asia« in »Vittoria«; Trstu je treba vrniti parnika »Saturnia« in »Vulcania« ter obnoviti progov s Severno Ameriko. Ravno tako naj se nemudoma vzpostavi zveza z Južno Ameriko. Rim mora nekaj narediti, sicer bo izgubil v Trstu še svoje zadnje zagovornike.

REKA IN TRST

Za trgovino Reke in Trsta sta zelo važni pogodbi, ki ju je pravkar sklenila uprava jugoslovanskih železnic z Madžarsko in Češko-slovaško, po katerih se 1. aprila obnovi redni osebni železniški promet med tremi do slej sptimi državami.

V Beogradu bo razen tega 20. aprila sestanek med Čehoslovaki, Madžari, Avstrijci in Jugoslovani, na katerem hočejo rešiti tudi vprašanje blagovnega prometa z Reko in posredno tudi s Trstom.

Jasno pa je, da se za Trst najuspešneje lahko potegne le Italija. Če ne skliče čimprej mednarodne konference o tržaški trgovini, kakor se je obvezala v londonskem sporazumu, bo Trst nujno trpel škodo. Zakaj odlašanja, je nerazumljivo.

KAJ ČAKAJO TRŽAČANI?

V Milanu so 8. aprila ustanovili italijansko-jugoslovansko zbornico, ki ima nalogo pospeševati kupčijo med obema državama.

Senator Origlia, predsednik sestanka, je izrazil željo, da bi se trgovina med sosednjima deželama kar najbolj razvila. Jugoslovanski generalni konzul je izjavil, da isto želi Beograd.

Zakaj ne ustanove v Trstu enake zbornice? Naše mesto tiči do vratu v krizi, a laški nacionalisti se ne zganejo. Zdi se, kakor da namenoma ovirajo njegovo gospodarsko obnovo.

ZNAČILNA SKLEPA

Italijanska krščanska demokracija našega ozemlja je imela te dni svoj občni zbor v Trstu. Sprejeta sta bila dva važna sklepa: zahtevati je treba prosto cono in avtonomijo. Furlanija, Goriška in Tržaška naj se združijo v pokrajino Furlanijo-Julijsko krajino.

Zanimivo je, da sta oba sklepa prodrla proti volji večine izvršnega odbora stranke. Volja množic je zmagala. Če bi Krščanska demokracija ravnala drugače, bi pri prihodnjih volitvah ostala v manjšini ter zgubila na Tržaškem oblast.

UPOR DAVKOPLAČEVALCEV

V demokratični Franciji so vse mogoče organizacije dovoljene. Tako je začel 33-letni knjigarnar Peter Poujade združevati nezadovoljne davkoplačevalce. Ustanovil je »Obrambno zvezo trgovcev in obrtnikov«, ki šteje že 800 tisoč članov in tiska list v pol milijona izvodih.

Ko dobe člani plačilni nalog od davkarjev, ga kratko in malo zavrnejo s pripombo: »Davkoplačevalci stavkamo!« Če žene nato oblast njih imetje na dražbo, poskrbi že organizacija, da ga nihče ne kupi. Vzame ga ona sama po vzklicni ceni in vrne lastniku.

Na ta način hoče Poujade prisiliti vlado, da zniža davke. Dne 28. februarja je zbral v Parizu na protestno zborovanje 60 tisoč ogorčenih davkoplačevalcev.

Njegovo gibanje povzroča parlamentu in vladi hude preglavice.

MLADA UMETNICA

Pretekli teden je 11-letna deklica Jana Jenko iz Trsta doživela veliko slavo v Ameriki. Nastopila je v veliki koncertni dvorani v New Yorku, kjer je dovršeno pela najtežje napeve iz različnih oper. Poslušalci so bili kar očarani in o mali Jani pišejo največji ameriški listi. Na tržaško Slovenko smo lahko ponosni.

BEŽI PRED DAVČNIM VIJAKOM

Znani angleški pisatelj A. Cronin se hoče naseliti v Švici. Ko so ga vprašali, zakaj hoče na stara leta bivati prav v tej državi, je odvrnil: Zato, ker je Švica dežela, kjer so gore vendar višje kot — davki.

Umrli je dr. Josip Wilfan

Tik pred zaključkom lista nas je dosegla žalostna novica, da je v Beogradu nenadoma umrl dolgoletni zastopnik primorskih Slovencev in Hrvatov v rimskem parlamentu dr. Josip Wilfan.

S pokojnikom je zginil v večnost tržaški Slovenec, ki se je v dobi med prvo in drugo svetovno vojno povzpел do evropskega slovesa.

Dr. Josip Wilfan, ki se je rodil l. 1878 v Trstu, je bil pod Avstrijo dolga leta tržaški občinski svetovalec in deželni poslanec za tržaško okolico in od l. 1910 dalje predsednik Političnega društva Edinost. Ostal je na čelu organizacije do trenutka, ko so jo fašisti zatrli obenem z vsemi obstoječimi društvi in strankami Jugoslovanov v Julijski krajini.

L. 1921 je bil z Virgilijem Ščekom, dr. Podgornikom, dr. Štangerjem in Lavrenčičem izvoljen v italijanski parlament. L. 1924 je bil ponovno izvoljen ter skupno z dr. Besednjakom zastopal v Rimu do l. 1929 primorske Slovence in Hrvatove.

Še preden je bil primoran zapustiti rodno

zemljo ter se kakor skoro vsi naši vodilni javni delavci izseliti v inozemstvo, ga je Kongres evropskih narodnih manjšin izbral za svojega predsednika. Eno desetletje je užival zaupanje vseh narodnih skupin Evrope in bil njih mednarodni predstavnik do izbruha druge svetovne vojne. Kot tak je mnogo pripomogel, da so postali primorski Slovenci in Hrvati znani po širnem svetu. Obenem si je močno prizadeval, da bi evropske države s posebno zakonodajo zaščitile življenjske pravice vseh narodnostnih skupin.

Ko je Hitler zasedel Dunaj, kjer je dr. Wilfan živel v izgnanstvu, se je pokojnik preselil v Beograd, kjer je tudi umrl. V zadnjih letih je bil dr. Wilfan domala slep in bolehen ter živel v popolni osamelosti.

Njegovo truplo bodo prenesli v Ljubljano in ga tam pokopali. Tržaški Slovenci se bodo dr. Wilfana trajno in s hvaležnostjo spominjali. Njegovo srce naj se spočije v slovenski zemlji. Vdovi in ostalim sorodnikom izrekamo iskreno sožalje. Slava njegovemu spominu!

Ljudstvo odločno zahteva spoštovanje statuta

Nadaljevanje s 1. strani

ka Pierrottija ter podpisal namesto župana gradbeno dovoljenje »julijskim in dalmatinskim« beguncem. Naseljevanje in raznarodovanje naše sesljske obale se bo kljub odporu vsega slovenskega prebivalstva naših krajev začelo po načrtu izvajati.

OCITNA PROTIZAKONITOST

Prefektura se pri svojem brezobzirnem ravnanju sklicuje na obstoječe zakone, češ da jih je treba brezpogojno spoštovati.

Priznamo, da je treba postaviti spoštovati. Toda sporazum z dne 5. oktobra 1954 je tudi zakonita obveza, saj so ga podpisale Italija, Jugoslavija, Amerika in Velika Britanija. Sporazum ni kos papirja, ampak živa politična in pravna resničnost. Edino na podlagi londonskega sporazuma je mogel priti v Trst dr. Palamara in prevzeti tu oblast. Če bi ne bilo sporazuma, bi generalni komisar in njegov podprefekt ne imela prilike, pošiljati našim županom groženj in ultimatumov. Tu bi še vedno vladali zavezniki.

Za vsakogar je pa tudi jasno, da kdor podpiše mednarodno pogodbo, si ne more iz nje

prisvojiti le pravice. Lepa bi bila, da bi priznal le določila, ki mu godijo, druga pa zavrnil. S pravicami je vzel nase tudi dolžnosti!

Italija se je obvezala, da bo vestno izpolnjevala posebni statut v zaščito tukajšnjih Slovencev. V njem je člen 7., ki se začneja z besedami: »V mejah osnovnih upravnih edinic (občin) se ne sme izvršiti nobena sprememba...«

Vsako se mora vprašati, zakaj ta prepoved. Ko sta Italija in Jugoslavija sestavljali besedilo člena, sta morali pri tem zasledovati kak namen. Vsako zakonsko določilo mora imeti svoj smisel. Kar tako na slepo diplomati niso prepovedali obema državam menjavati upravnih meja. Saj nove meje same na sebi niso nič slabega.

Kaj sta Italija in Jugoslavija pravzaprav hoteli, je razvidno iz konca člena, kjer bemo: spremembe se ne smejo izvršiti »z namenom«, da bi se tako predrugačil »narodni sestav« dotičnih edinic ali krajev.

Namen obeh držav je torej več ko jasen: očitno sta hoteli narodni značaj slovenskih in italijanskih naselbin. Starodavni sloven-

ski kraji naj ostanejo slovenski, italijanski seve italijanski. Prepričati sta nameravali, da bi sosed vdiral v posest sosedu in nad njim zavladal. To edino jamči mirno sožitje med obema narodoma.

Da bi drug drugemu ne mogel delati sile, je treba celo prepovedati spremembo občinskih meja, ako bi se s tem ogrozil »narodnostni sestav« kraja. Kaj pa še, da bi sosed kar umetno koloniziral domačijo sosedu! To bi bila še hujša kršitev duha in črke pogodbe.

KAM TO VODI?

Gradbeno dovoljenje, izdano »julijskim in dalmatinskim« beguncem v Sesljanu, je torej v kričnem navzkrižju z londonskim sporazumom in zato protizakonito.

Tu ne veljajo nobeni roki: niti enodnevniti večletni. Vse, kar je v nasprotju s posebnim statutom, bodisi pri nas ali v bivši coni B, mora biti odstranjeno, pa naj gre za odloke, ki so bili izdani danes, ali za zakone, ki so že dolgo vrsto let v veljavi.

Tako sta se obvezali Italija in Jugoslavija, tako je našemu narodu svečano obljubil ministrski predsednik Scelba 4. novembra na Glavnem trgu v Trstu. Generalni komisar Palamara je v imenu svoje vlade našim ljudskim zastopnikom istotako zagotovil, da bo vestno izvedel sporazum, na podlagi katerega vlada našim krajem.

Kako more po vsem tem trpeti, da njegova prefektura tako očitno gazi mednarodne obveze, ki jih je prevzela Italija? Ker si ne moremo misliti, da bi predsednik Scelba in dr. Palamara ne hotela izpolniti dane besede, pričakujemo, da bo izdano gradbeno dovoljenje preklicano ali vsaj njegova izvršitev vse dotlej odložena, dokler ne izrečeta svoje besede odgovorni vladi v Rimu in Beogradu.

Očitno je namreč, da bo sesljska zadeva in z njo vobče vprašanje kolonizacije naše zemlje prišlo pred mešano italijansko-jugoslovansko komisijo, ki je poklicana čuvati nad poštenim izvajanjem posebnega statuta v korist obeh manjšin.

Kakor priznavamo Italijanom v coni B pravico, da najodločneje branijo svoje koristi, tako nam nihče ne more zameriti, da se z vsemi zakonitimi sredstvi borimo za narodni obstanek na zemlji svojih očetov.

Vprašanje, s katerim se bo morala baviti mešana komisija, je velike načelne važnosti. Tu ne gre le za 25 ali 75 hiš v Sesljanu, temveč za bistvene pogoje sožitja med tu živječima narodoma in s tem med sosednima državama na Jadranu. Gre za sporazum, ki sta ga Italija in Jugoslavija s pomočjo zapada in z odobrenjem Sovjetske zveze po tolikih mukah ustvarili v tem delu Evrope. Gradbeno dovoljenje za begunce v Sesljanu ima zato izrazito evropski in mednarodni pomen, četudi bi se temu ali onemu morda zdela ta trditev — smešna.

Dogodki bodo najbrž dokazali, da ne pretiravamo. Naša vest je čista. Segli bomo po sredstvu samoobrambe, ki se ga sme in mora poslužiti vsak narod, ki noče umreti. Prešinja nas zavest, da se borimo za sveto in pravično stvar, pri kateri nas ne bodo podpirali samo naši krvni bratje, temveč ves omikani svet, kakor je svoj čas katoliške Poljake v njihovem boju za rodno grudo na Pruskem.

Verujemo v Pravico, ki je še vedno prej ali slej zmagala!

NOVICE

IZRAEL IN EGIPT

Judje so po drugi svetovni vojni dobili lastno državo Izrael. Meri le 21 tisoč kvadratnih kilometrov, a šteje poldrugi milijon podjetnih prebivalcev. V deželo, kjer so prej bivali skoro sami Arabci, so se vselili iz vseh delov sveta ter postopoma izrinili domačine.

Zato živijo s sosednimi Arabci v smrtnem sovraštvu in stalnih prepirih. Posebno hudi so še z Egipčani, od katerih jih ločijo žice in globoki obmejni jarki. Kljub temu je prišlo te dni pri mejnem mestu Gaza do krvavih spopadov med egiptovskimi in judovskimi obhodnicami ter je obležalo na obeh straneh precej mrtvih.

Predstavniki Združenih narodov so z večino glasov ugotovili, da so krvolitja krivi Židje. Vodja arabskega Egipta polkovnik Nasser se je tako raztogotil, da grozi z vojno. Združeni narodi sedaj posredujejo.

ZAKAJ NI BILO ANGLEŠKO-SOVJETSKIH RAZGOVOROV

V angleškem parlamentu so zadnje dneve laboristi močno napadali Churchilla, češ da ni pravočasno začel razgovorov s Sovjetsko zvezo o pomirjenju z zapadom.

Na seji 2. marca je stari državnik vse presenetil s svojim pojasnilom. Že v poletju 1953 — je dejal — je bil dogovorjen sestanek z Malenkovom. Toda na vladni seji 24. junija je Churchilla nenadoma zadela kap, ki mu je ohromila polovico telesa. En dan je ležal kot mrtev. Samo železna volja ga je pozneje rešila smrti. Sestanka ni moglo biti, ker je imel do jeseni hromo roko in nogo.

Bogsigavedi, kako bi se bila razvila ruska politika, da je tedaj prišlo do sestanka? Morda bi bil sestanek pomenil velik uspeh Malenkova in mož bi se bil tako utrdil, da bi še danes stal na čelu Sovjetske zveze.

ČUDNO VREME

Pri nas gremo po koledarju počasi iz zime. V južnih deželah zemeljske krogle se pa zima šele začneja. Z njo prihaja, posebno v Avstraliji, deževje. V deželi Novi Galles so reke poplavile velikanske pokrajine. Nad 200 ljudi je ob življenje, škode pa je za več ko 11 milijard lir.

Tako v Avstraliji. V Kairu, glavnem mestu Egipta, je pa pretekli četrtek kazal toploter 33 stopinj v senci! Najhujše poletje. Pri nas je v nedeljo na debelo snežilo.

PREPOZNO!

Če bi bil kmet Gretter iz Valsugane na Tirolskem brskal pred 10 leti pod svojo lopo, bi bil danes stokratni milijonar.

Tam je namreč ležal ves ta čas star avto, ki ga je bil pred hišo pustil neki nemški SS-častnik. Ko so te dni razstavljali kose vozila, so našli v njem več debelih zavitkov, polnih starih ameriških lirskih bankovcev (AMG) v vrednosti 100 milijonov. Gretter je hitel na banko, toda zvedel je, da so bankovci vredni toliko kot star papir.

PREROK IZ NEAPLJA

Imenuje se Nino Pecorano. Ko so ga častnikarji vprašali, kaj bo novega v letu 1955, je povedal nekaj lepih: zapadni in komunistični tabor se bosta sporazumela glede uporabe atomske sile in učenjaki izumijo sredstvo proti smrtonosnim atomskim žarkom. En »leteči krožnik« bo treščil na zemljo in ljudje spoznajo njegovo skrivnost. V Italiji bodo politični nemiri, a brez resnih posledic.

Vezuv bo spet bruhal, odnosi med Italijo in Jugoslavijo postanejo pa zelo prijateljski. Vojne ne bo nikjer na svetu.

TA JE PRIDIGARI!

V neki cerkvi na Švedskem je med pridigo vse bruhnilo v krohot. Župnik je grajal nekatere moške, ker se kakor žveplenke prerađi vžgejo.

»Dobri zakonski možje,« je vzkliknil, »niso taki. Oni se samo ob svoji stari škatli vna-mejo!«

Dopisi s Tržaškega

Potek zgodovinske seje v Nabrežini

Pretekli četrtek se je naš občinski svet zbral na izredni seji. Na dnevnem redu je bila gradnja 75 hiš za begunce v Sosljanu. Zadeva pravzaprav ni nova, saj so svetovalci o njej razpravljali že leta 1953, ko je ustanova »julijskih in dalmatinskih« beguncev zaprosila za gradbeno dovoljenje. Župan Terčon je v daljšem poročilu dejal, da je tedaj gradbena komisija rešitev vloge odložila, ker je bil v delu regulacijski načrt. Begunska ustanova je proti temu sklepu vložila priziv na bivše predsedstvo cone, ki ga je ugodno rešilo. Proti razsodbi se je občina 28. decembra pritožila na notranji oddelek ZVU. Njen priziv je ležal v predalih notranjega oddelka, dokler ga niso novi oblastniki potegnili na svetlo in ga zavrnili, češ da je občina zakoniti rok zamudila. O zadevi je bila obveščena begunska ustanova, ki je občini pisala, naj sedaj izda potrebno gradbeno dovoljenje. Vmes je posegla tudi tržaška prefektura, ki je odločila, da mora župan izdati dovoljenje do 5. marca, ker bi v nasprotnem primeru bil imenovan komisar in zadevo dokončno rešil.

Ker je gradnja novih 75 hiš s 300 stanovanji vprašanje, ki zadeva življenjske koristi vsega našega prebivalstva, je bil župan mnenja, da se mora o tem izreči občinski svet.

Po županovem poročilu je prvi spregovoril svetovalec Colja in ugotovil, da so nadrejena oblastva že drugič postavila današnjo upravo pred ultimat. (Prvega je izdal general Winterton za dvojezične krajevne napise leta 1953.)

Poudaril je, da bi moral občinski svet temeljito pretresti gospodarski položaj občine, preden bi zavzel stališče do gradnje tako velikega števila hiš za neobčane. Gospodarstvo občine hira. Nekdaj cvetoča kamnoseška industrija danes životari, obrtniki imajo manj zaslužkov kakor pred leti, kar je razvidno iz proračunov trošarinskega urada; kmetijstvo pa je tako, kakršno more pač biti na skalovitem Krasu. Edina »industrija«, o kateri moremo danes govoriti, je Selad, ki zaposluje 180 delavcev. Spričo tako obupnega stanja je občina upravičena, upirati se naselitvi novih 300 družin, ki bi prav gotovo ne pomagale izenačiti občinskega proračuna, kakor želijo današnja oblastva. Poleg teh gospodarskih razlogov je svetovalec Colja opozoril še na spreminjanje etničnega sestava občine, kar je stoletni sen tržaških iredentistov.

V daljšem in temeljitem govoru je odbornik Ado Vižintin podal podrobnejši opis gospodarskega položaja občine. Ugotovil je, da se tehnični urad in občinska uprava nista nikdar protivila zidanju hiš, tudi če so zanje zaprosili ljudje iz najrazličnejših krajev in katerihkoli narodnosti. Vsem je uprava na razne načine in po svoji moči šla na roke, kar ji je treba šteti v čast. Danes pa, ko stojimo pred edinstvenim primerom gradnje ene cele vasi, mora občina zaščititi koristi svojih občanov!

Medtem ko se danes na Tržaškem sprejemajo v javne službe razni ezuli, morajo domačini večati vrste brezposelnih in konec koncev jim res ničesar drugega ne preosta-

ne, kakor da si preskrbijo potni list za Avstralijo. Kar se tiče zaposlitve v občini, je danes edina rešitev Selad. O kamnoseški industriji ne moremo resno govoriti, turizem, ki bi moral biti močan vir dohodkov, je malenkosten, ker, bodisi v Devinu bodisi v Sosljanu nimamo hotelov, ki ustrezajo sodobnim zahtevam. Dohodki gostinskih obratov so se v zadnjih letih tako skrčili, da so gospodarji prisiljeni prodajati svoje obrtnice. Pravega kmetijstva nimamo, saj so zelo redke družine, ki se preživljajo samo od zemlje. Zaradi vsega tega pomeni naselitev drugih 300 družin smrtni udarec gospodarstvu občine. Svoja izvajanja je Ado Vižintin zaključil s pomembnimi izjavami demokrškega veljaka, ki je dejal, da je vseeno, kdo občino danes upravlja, kajti ob novih volitvah se bo razmerje sil tako spremenilo, da bodo oni v večini. Te izjave ne potrebujejo nobenega komentarja! Svetovalec dr. Škerk je vprašanje najprej osvetlil z narodnega stališča in ugotovil, da bi novo naselje spremenilo narodnostni značaj naše občine, kar je v kričnem nasprotju s členom 7. posebnega statuta z dne 5. oktobra 1954, katerega izvajanje sta zagotovila ministrski predsednik Scelba in generalni komisar dr. Palamara. Zidanje bi istočasno predstavljalo znatno breme za našo močno pasivno občino, ker bi predvsem domači davkoplačevalci morali skrbeti za begunce v primeru bolezni, onemoglosti in brezposelnosti. Poleg tega je Sosljan tujsko-prometno središče, od katerega si je občina pričakovala znatne dohodke. Na mestu, kjer bi se morali graditi hoteli, vile in parki, se danes hoče vsiliti zidanje begunskega naselja in hiralnice. Seveda bi vse to tujce odvrčalo in ne vabilo.

Dr. Škerk je na koncu prečital resolucijo, ki je vsebovala vse zgoraj navedene razloge

NABREŽINA

Kakor je bilo pričakovati, se je v ponedeljek 7. marca ob 11. uri pojavil na županstvu posebni komisar dr. Pierrotti, katerega je podprefekt dr. Macciotta pooblastil, da izda ustanovi »julijskih in dalmatinskih« beguncev dovoljenje za gradnjo 25 hiš v Sosljanu. Komisar je župana naprosil, naj mu da na razpolago tajnika in strojepisko. Pregledal je gradbene načrte, takoj podpisal ter napravil zapisnik. Poslovil se je okoli 13. ure.

Ne smemo pozabiti, da je to že drugi primer, ko se je prefektura poslužila svojega odposlanca ter s tem vsilila zastopnikom ljudstva svojo voljo.

DOLINA

Pevsko društvo Valentin Vodnik v Dolini priredi razstavo slovenskih knjig in fotografij z motivi s Tržaškega ozemlja, katere je posnel Mario Magajna. Razstava bo odprta v soboto, 12. marca, od 18. do 21. in v nedeljo, 13. marca, od 10. do 21. ure.

VIŽOVLJE

V torek, 8. marca, smo spremljali k večnemu počitku 73-letnega Martina Furlana. Pokojnika so pred časom odpeljali v tržaško

in obvezovala župana, da gradbeno dovoljenje odbije.

Zadnji je povzel besedo odbornik Drago Legiša, ki je naglasil, da predvideva italijanska ustava upravno razdelitev države na pokrajine, dežele in občine ravno zaradi tega, da bi preprečila samovoljo državnih birokratov. Danes stoji občinski svet pred naravnost vzornim primerom take samovolje, kajti od ljudstva izvoljenim zastopnikom hoče neki uradnik vsiliti svojo voljo.

Danes razpravljamo povrh o vprašanju, ki smo ga do nedavnega vsi smatrali za rešeno, ker je predstavnik bivše ZVU polk. Emery svoj čas izjavil županu, da naselja ne bodo gradili. Tudi za ribiško naselje je treba ugotoviti, da so ga zgradili, ne da bi občino vprašali za gradbeno dovoljenje. Poudariti je treba, da ne gre v novem primeru za gradnjo 3 ali 5 hiš, temveč za 75 hiš s 4 stanovanji vsaka, torej štirikrat toliko, kakor je danes vseh hiš v Sosljanu. V ta stanovanja se bo nastanilo 300 družin nemaničev, za katere bo prej ali slej morala skrbeti občina, to se pravi današnji davkoplačevalci. Proti beguncem nimamo ničesar, saj so tudi naši ljudje poskusili križev pot begunstva, toda nesrečneje je treba nastaniti v krajih, kjer je delo, in ne jih gnati med naše kamenje! Razen tega pomeni prihod 1200 ljudi v našo občino, da se bo na nasilen in umeten način spremenilo današnje razmerje sil med dvema narodoma, kar je v navzkrižju z določbami posebnega statuta. Zaradi tega je odbornik izjavil, da se strinja z resolucijo dr. Škerka in bo zanjo glasoval.

Župan je nato predlagal, naj se sestanejo vsi predstavniki političnih skupin in sestavijo dokončno besedilo resolucije, ki je po kratkem odmoru bila soglasno sprejeta.

V resoluciji so navedeni pravni, gospodarski in socialni razlogi, zaradi katerih je občinski svet mnenja, da je treba gradbeno dovoljenje odbiti.

Generalni komisar je naprošen, naj prekliče ukaz z dne 1. marca, župan pa bo o stvari obvestil ministrskega predsednika Scelbo.

bolnišnico, da bi ga zdravili, a je podlegel težki operaciji. Njegove zadnje poti se je udeležilo lepo število vaščanov, prijateljev in znancev iz okolice. Naj mu bo lahka domača zemlja. Sorodnikom izrekamo najiskrenejše sožalje!

OPČINE

Marsikdo je še pred 14 dnevi prerokoval, da je letošnje zime konec. Bili smo proti koncu februarja, travniki so počasi začeli zeleneti in marsikatero drevo je že poganjalo. S hitrimi koraki se je torej bližala sončna pomlad. Toda naenkrat se je vreme poslabšalo, začela je viti ostra burja, znanilka zime. V noči od sobote na nedeljo se je pa usul sneg. Mislili smo, da ga bo zapadlo le kak centimeter kakor po navadi, a ko smo zjutraj vstali, smo bili veselo presenečeni. Padlo ga je toliko, kakor ga ljudje ne pomnijo! V nedeljo popoldne je ponovno snežilo. Razume se, da so se belega pršiča veselili predvsem otroci, ki so se smučali in sankali po naših dolinah.

Sneg je privabil na Opčine mnoge Tržačane. Pravijo, da naš tramvaj ni imel toliko

(Nadaljevanje na 5. strani)

Dopisi iz Goriške

VOLITVE V VZAJEMNE BLAGAJNE

Na Goriškem bo uživalo bolniško zavarovanje 11 tisoč kmetovalcev. Volilno pravico pa ima le 1760 družinskih poglavarjev. Ponekod so že bile volitve občinskih odborov, drugod bodo 12., največ pa v nedeljo 13. marca. Priprave za volitve so žal zelo pomanjkljive. Sezname so nepopolni, kar bi ne bilo potrebno. Saj je n. pr. v Gorici vsega skupaj le 3336 upravičenih volilcev. Vsi slovenski kmetje so s površnim sestavljanjem seznamov kakor tudi z reševanjem prizivov skrajno nezadovoljni. Upravitelji tako važne socialne ustanove bi morali že od vsega začetka pokazati več pravičnosti, posebno še do slovenskih volilcev. Vso zadevo bo treba temeljito preiskati in one, ki so nepravilnosti zagrešili, klicati na odgovor.

Volitev je zelo preprosta. Treba je le prečrtati pravokotnik, ki vsebuje številko kandidatne liste. Vsak volivec voli 15 odbornikov, dva nadzornika in dva nujna namestnika. Volivec ima pravico liste po mili volji spremeniti. Spremeni lahko enega ali več kandidatov. Bolnega volivca lahko zastopa pooblaščenca oseba. Pooblastilo pa mora podpisati tudi pooblaščenec komisarja deželne vzajemne blagajne.

MNOGO SNEGA V GORICI

Gorica že dolgo ni imela toliko snega kot letos. Pobelila se je preteklo nedeljo, saj je snežilo vso prejšnjo noč in naslednji dan. Mesto je bilo v svoji belini te dni naravnost očarljivo. Pokrivala ga je do 30 cm visoka plast snega. Občudovali smo zlasti čudo mestnega vrta v žaru elektrike. Drugod po Goriškem se je pa mestoma nabralo tudi do pol metra snega. Števerjan in Štmaver sta postala skoro nedostopna, celo avtobus je odpovedal. V nedeljo Štmaverci sploh niso mogli v Gorico. Naša mladina je kar norela ter se veselo obmetavala s snegom. V torek nas je pozdravilo prelepo sonce.

ŠTMAVER

Prav gotovo smo se morali Štmaverci precej zameriti nebeškemu patronom, če so nam že tretje leto poslali za svoj praznik tako vreme. Kdo naj še verjame, da je sv. Valentin »prvi spomladin«? Saj nas je zasul s snegom, ki ga še v hribih niso imeli.

Kakšen spomladin! Lani nam je »šagro« utopil v dežju, predlanskim je svoje častilce, ko so prihajali peš ali na vozilih, metal v cestni jarek. Kako žalostno je šele gledal oni, ki je v svoji človeški stiski šel v prepotrebno leseno kolibico poleg hiše, pa je ta naenkrat nastopila pot preko potoka ter pustila njega v sedečem položaju.

Ali nam je bil zato vsaj sv. Maver prizanesljiv? Najbrž sta se domenila s svetim Valentinom. Doma je v sončni Afriki, a na svoj god nam sonca ni privoščil. In vendar se nima kaj pritožiti nad nami.

Zakrpali smo mu rešetasto streho, da njegovi družini ni treba več stati med mašo pod dežniki. Dobil je nove zvonove, brž ko smo spoznali, da nad starimi piskri nima posebnega veselja. Kupili smo mu novo zastavo, da se lahko postavi. Dekleta so mu nataknila puščice in fantje so mu zapeli, ko da je sam sv. Jelar iz Gorice; on se je pa kisal ves dan in še v osmini.

Za njim se je zmislil še sv. Peter in nam na lepem oklestil s točo vso rebulo. Da ne bo zamere, se mu je popoldne pridružil še sv. Pavel.

Kaj bomo sedaj pili, ko ni vina? Vode že ne! To moramo skrbno hraniti za ljubo živinco, ko ni vodovoda. Ženske morajo same uvideti, da smo prisiljeni hoditi v gostilno. Ali smo mi krivi, da ni vodovoda?

OSLAVJE

Predpretekli torek zvečer se je pri nas zaključil devetdnevni tečaj za molžo. Udeleženci so z zanimanjem sledili predavatelju in so kmalu spoznali, da je tvarina za kmetovalca koristna in potrebna.

Še bolj bi se pa poglobili v snov, če bi bilo predavanje v slovensčini, ker gre za posebne izraze, ki so nam neznani. K sklepu je prišel tudi kmetijski nadzornik dr. Marsano ter prisostvoval skušnji udeležencev.

Vse se je končalo v splošnem zadovoljstvu in veselem razpoloženju pri domačem prihrisku.

DOBERDOB

Prefektura je odobrila občinski proračun za leto 1955 ter prispevek za obleko stražarja in uslužbenca pri vodovodu za leto 1954.

V nedeljo bodo kmetje-družinski poglavarji volili odbor za občinsko vzajemno blagajno zavarovancev. Vsi vaščani želimo, da pridejo v vodstvo te socialne ustanove zares najdelavnejši in najspodobnejši med nami. Ob takih prilikah je zares popolnoma nepotrebno, da se stranke med seboj bijejo, ker je treba skrbeti za zdravje vseh vaščanov brez ozira na politično barvo. Nastopimo enotno! V upravo naj gredo socialno in pravično misleči ljudje.

IZ SOVODENJ

Zvedeli smo, da je prefektura odobrila spremembe, ki jih je naša občina predlagala glede pravilnika občinskega uslužbenstva; prav tako je tudi odobrila, da se dodeli stanovanje uslužbencu Plesničarju Francetu; najbolj pa bodo veseli naši Gabrci, da je potrjen sklep občinske uprave, ki se tiče napeljavne električne luči v njihovo vas.

Prihodnjo nedeljo bodo pri nas volitve petnajstčlanskega odbora, dveh članov nadzorstva in dveh njihovih namestnikov, ki bodo upravljali našo občinsko vzajemno blagajno.

RODITELJSKI SESTANEK

Preteklo nedeljo je bil roditeljski sestanek na slovenski nižji srednji šoli v ul. Randaccio. Kljub slabemu vremenu se ga je udeležilo obilno število staršev. To je prav razveselilo (Nadaljevanje na 6. strani)

Razprava o pokrajinski samoupravi se nadaljuje

Deželni svet je o pokrajinski samoupravi razpravljal tudi pretekli teden. Na torkovi seji je prečital najprej svojo izjavo slovenski deželni poslanec g. Viljem Nanut. V njej je poudaril, da mora tudi Trst biti vključen v novo avtonomno pokrajino. Ker bi se pa končna upravna ureditev tržaškega ozemlja utegnila preveč zavleči, bi ne bilo koristno nanjo čakati. Bolje je, da se pokrajina čimprej ustanovi. Trst se bo moral prej ali slej že zaradi svojega zemljepisnega položaja z njo združiti. Ker je deželni predsednik proučeval samoupravo na Tirolskem ter ugotovil, da so z njo zadovoljni Italijani in Nemci, je poslanec Nanut zagotovil, da hosta tudi pri nas obe narodnosti radi sprejeli pokrajino s posebnim in pravičnim statutom.

Nato je nastopil proti ustanovitvi pokrajine Furlanija-Julijska krajina misovec dr. Delpin. Njegova stranka je načelno proti vsaki avtonomiji, češ da povzroča brezpotrebno cepitev države. To je škodljivo posebno tam, kjer živijo narodne manjšine. Temu gospodu in vsem drugim nasprotnikom avtonomije zamerimo, ker pri tem trdijo, da Slovenci že tako uživajo v državi in v deželah vse mogoče pravice. Isto so vedno trdili tudi njihovi predhodniki fašisti, čeprav vsi vemo, koliko gorja so fašisti s svojo politiko povzročili svetu, svojemu narodu in zlasti Slovincem. Na torkovi seji je govoril še zastopnik komunistov Bergomas, ki je dokazoval, da bo pokrajinska uprava dvignila industrijo in trgovino v vseh priključenih deželah. Prosta cona v Gorici tega cilja ni dosegla.

Na sobotni seji je deželni svet odobril predlog, ki se v bistvu glasi: »Ker je senat 15. februarja sprejel zakonski predlog o volitvi pokrajinskih svetov ter ta svoj sklep dostavil predsedništvu poslanske zbornice dne 17. II. in ker bodo, kakor se zdi, ustanovljene pov-

sod v Italiji pokrajine in tako tudi pokrajina Furlanija-Julijska krajina, deželni svet izjavlja, da se mora v to pokrajino vključiti tudi Trst. Ker pa Trst še nima svojega deželnega sveta, naj zbornica izda dodatno zakonsko odredbo, da teče rok za sklicanje pokrajinskih volitev, od dneva ustanovitve tržaškega deželnega sveta.«

Kdor se je udeležil sobotne seje, je videl, kako goreče sta upravni odbor in njegov predsednik dr. Culot želela, da bi bil predlog sprejet soglasno ali pa vsaj z vsemi glasovi razen komunistov. A to se ni zgodilo. Za predlog je glasovalo le 14 svetovalcev, proti so pa glasovali 4 komunisti, ne vemo zakaj tudi oba slovenska svetovalca ter misovec dr. Delpin. Poslanec Bratuž je utemeljil svoje glasovanje z bojaznijo, da hoče večina s svojim predlogom zavleči ustanovitev nove pokrajine. Tako se je zaenkraf zaključila razprava o pokrajinski samoupravi v deželnem svetu. Ta teden pa bo razpravljalo o njej goriški občinski svet.

Dopisi s Tržaškega

(Nadaljevanje s 4. strani)

potnikov niti v najbolj vročih poletnih dneh. Na postaji je kar mrgolelo smučarjev in se je človeku zdelo, da je nekje v hribih. V torek so celo priredili smučarske tekme. Prvič v zgodovini se je zgodilo, da so se v nepošredni bližini Trsta zbrali ljubitelji zimskega športa, da na pravcati tekmi pomerijo svoje sile.

Ne smemo pa pozabiti, da je sneg močno oviral cestni promet. Avtocesta je bila več dni neprehodna, čeprav so se cestarji mučili, da bi sneg odstranili. Zaradi poledice je tudi marsikdo padel, a k sreči ni bilo nobene nezgode.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

IZ ČEDADA

Odkar je senator Sturzo spravil na dnevni red pokrajinsko samoupravo za Furlanijo in Julijsko krajino, je ta predmet razpravljanja in preprirov po vseh kavarnah in gostilnah v Čedadu. Kar je zavednih Furlanov, so vsi za samoupravo, in sicer s posebnim statutom. Odločni njeni nasprotniki pa so tukajšnji »italianissimi« in vsi oni, ki jim je pokojni »snop« zmešal možgane. Pokrajinska samouprava je prav v želodcu pisunom slepih okrožnic. Večina demokristjanov je za samoupravo s posebnim statutom; med njimi pa je veliko takih, ki si jo zamišljajo tako, da bi se ne ozirala na beneške in goriške Slovence. Celo sam senator Tessitori je v známem govoru v videmskem gledališču zatrdil, da v videmski in goriški deželi vprašanje narodne manjšine ne obstaja. Po prezvitem mišljenju teh raznarodovalcev bi se zlasti na nas beneške Slovence ne bilo treba prav nič ozirati v posebnem statutu avtonomne pokrajine. Saj je vendar vsemu svetu znano — pravijo — da so bili beneški Slovenci dobri Italijani, ki so kri prelivali za svojo državo. Danes niso več Slovenci in zato v videmski deželi manjšinskega vprašanja ni! Zares lepa nagrada za lojalnost beneških Slovencev in za večstoletno prelivanje krvi najprej za beneško republiko in v zadnjem stoletju za liberalno monarhistično Italijo!

Naše ljudstvo bi torej moralo biti uporno. irendentistično in Italiji sovražno. Le tedaj bi moglo zahtevati priznanje človeških pravic. Le v tem primeru bi jim posebni statut zajamčil pravico, govoriti doma, v cerkvi in drugod v materinem jeziku. To je res nevarna logika, ki jo izpovedujejo v besedah in dejanjih tudi premnogi predstavniki videmske krščanske demokracije. Kaj bi bilo, ako bi jim beneški Slovenci vrnili milo za drago?

To je nevarna igra, ki ruši ugled države med slovenskim beneškim ljudstvom.

TRBIŽ

Letošnja zaostala zima nas je šele marca obdarila z debelo snežno odejo ter nam nudila zanimiva doživetja. Težko smo pričakovali sneg tudi zato, da bi letos lahko prisostvovali svetovno znanim skakalnim tekmam v bližnji Planici. Leto za letom nam do zadnjega obljublajo bodisi tukajšnja bodisi jugoslovanska oblastva, da bomo lahko

prekoračili mejo le z osebno izkaznico. Prejšnja leta so obljube ostale le besede, toda letos je vse kazalo, da bo drugače. Sedaj so namreč prvič začeli izdajati tridnevna dovoljenja za čez mejo, kakor je bilo dogovorjeno l. 1949. Zato smo se res razveselili radijskega poročila, ki je napovedalo tekme za 6. marec. Pozanimali smo se pri trbiškem komisarju, ali bi smeli v Planico. Bil je takoj pripravljen ugoditi naši želji. Da bi stvar bila bolj gotova, je vprašal za mnenje Jugoslovane, ki so pristali in celo pripomnili, naj vse prošnje oddamo do četrtega, 3. t. m., na bloku, da nam jih pravočasno vrnejo. Nadejali smo se, da bomo prisostvovali velikim mednarodnim skokom, videli naše slavne tekmovalce od blizu, marsikdo pa bi se po dol-

gih letih sešel s svojci. 180 ljudi iz Rajblja, približno enako število iz Trbiža in 70 oseb iz Bele peči je zaprosilo za dovoljenje. Tukajšnja oblastva so jim ga dala, čakali smo samo podpisa Jugoslovancev. V duhu smo bili že v Planici; kar pride v petek vest, da Jugoslovani nočejo izdati dovoljenja. Oblastvo v Trbižu se je ponovno zanimalo, dvakrat so celo šli v Rateče, a vse zaman!

Čakali smo še v soboto in celo v nedeljo zjutraj. Zdela se nam je nemogoče, da nam naši ljudje delajo take ovire. Toda vse upanje je bilo zaman. Na stotisoče lir smo zapravili, saj je vsakdo plačal 3000 lir!

V nedeljo je pa neprenehoma tako snežilo, da v Planici niso mogli tekmovali. Ali ni bilo to nekaka kazen, ker so znali tako lepo držati obljubo tolikšni množici?

S snegom smo res zadovoljni. Komaj čakamo prijetnega sonca. Tudi vas vabimo, da pridete na smuk!

Spomini iz starega Trsta

Dozidali so tudi cerkev Sv. Antona in novo bolnišnico, ki jo je ukazal graditi cesar Franc I. Posebne zasluge si je pa pridobil za ureditev mesta arhitekt Presani iz Vidma. Do leta 1839 je opravljal službo ravnatelja javnih del za Primorsko. Prav ob pravem času je prišel. Obrežje in obalni zidovi so se začeli rušiti in vgrezati v morje. Kaj bi se ne, ko so jih l. 1762 gradili obsojeni na težka dela s prav preprostimi sredstvi. Presani je mole in obrežje podzidal in utrdil. Pokril je z oboki tudi hudournike, ki so še tekli skozi mesto, razširil je ceste na Barierri, začel je urejevati okraj pri Sv. Jakobu. Mestni guverner grof Stadion ga je podpiral. Tudi zasebniki, posebno trgovci, so zidali lepe palače in velike hiše.

Napredek je bil očiten, mesto je pa bilo še vedno v temi. Po hišah so si svetili z lojenkami ali z lučmi na olje. »Florentinke« so jim pravili. Nekaj se je že govorilo o plinski razsvetljavi, toda ljudem ni šlo v glavo, kako bo mogoče plin speljati po hišah. In vendar je tudi do tega prišlo. Za veliko noč l. 1845 je vse drlo v kavarno na trgu Gadolla, kjer so prvič zasvetile plinske luči. Toda plin je trepetal in ugašal. Tržačani so se razjezili nad tako razsvetljavo in so kar demonstracijo naredili in žvižgali — proti plinu. Vendar se je naslednje leto plin že uveljavil. Najprej v takratnih boljših kavarnah.

ki ne bo kvarila, marveč dvigala njegovo duhovno rast. Starši so izrazili željo, da se roditeljski sestanki večkrat ponavljajo.

Zato so sklenili, da bo prihodnji sestanek na evetno nedeljo, dne 3. aprila ob 10.30 uri. Združen bo s sodobnim vzgojnim predavanjem.

Naj omenimo še neko zelo resno zadevo. Večkrat se zgodi, da nepotrebni obiski motijo resen pouk učenk na naši gospodinjski šoli. Že nekajkrat se je celo zgodilo, da so neotesanci obmetavali poslopje s kamenjem, da je padalo kar v učilnico. Pretekli torek so razni divjaki ugasili luč na hodniku, nato pa obsipali dekleta s snežnimi kepami. To divjaštvo mora prenehati!

Zaenkrat motilce opozarjamo samo preko Novega lista. Upamo, da bo opomin zadoval, sicer bo vodstvo šole ubralo druge strune.

Ti sta bili »caffè Nuovo« v stari dogani v začetku Korza in kavarna Tommaseo pri grški cerkvi.

MESTNA UPRAVA

V tej dobi, od Francozov do l. 1848, je Trst imel kot mesto čudno upravo. Stare mestne statute in svoboščine je že Napoleon preklical. Avstrija jih pa tudi ni hotela več vrniti. L. 1813 je vpeljala nekak vladni magistrat. Načeloval mu je od vlade imenovan predsednik s tremi podrejenimi uradniki. Po dolgih prošnjah se je Dunaj malo omehčal in imenoval še dvanajst svetovalcev. Toda ti so smeli samo želje izražati in nič več. Ne smemo pozabiti, da je takrat vse odločal absolutistični minister Metternich. L. 1839 so mestni svet razširili na 40 članov. Trideset jih je bilo posestnikov in trgovcev. Deset so jih pa izbrali iz vrst odvetnikov in podobnih poklicev. Pa tudi mestni svet je bil le senca nekdanjega svobodnega mestnega zastopstva. Odvisen je bil popolnoma od c. kr. namestnika, ki je imel celo pri pometanju cest prvo in zadnjo besedo. Tak režim je ostal na mestni občini do l. 1848, ko so vedno bolj glasne zahteve po samoupravi in revolucija odpihnile vsemogočnega Metternicha.

Kot sem pravil, se je v letih med 1810 in 1845 naše mesto močno spremenilo. Takrat so ustanavljali največje zavarovalne družbe v Evropi, ki so pozneje postale prava tržaška značilnost. L. 1831 je začela delovati »Assicurazioni generali« s pridevkom »avstrijsko-italijanske«. Nekaj let potem (1836) jo je celo prekosila »Riunione Adriatica di Sicurtà«. Tema dvema se je leta 1842 pridružil še tržaški »Monte« (Cassa di Risparmio). Trgovski krogi so imeli svoje močno združenje v »Tergesteo«, ki so ga isto leto postavili tam, kjer je bila stara »doganac«. Zanimivo je, da se je že l. 1847 razgovarjala tržaška trgovska zbornica s pariško, da bi skupno zgradili Sueški prekop. (Nadaljevanje)

RAZDELITEV NAGRAD KMETOM

Kmetijski nadzornik bo ta teden razdelil denarne nagrade živinorejcem, ki so bili odlikovani na razstavi živine ob sejmu sv. Andreja v Gorici.

Kmetovalci pa ne bodo nagrajeni v nedeljo, 13. t. m., temveč v nedeljo, 20. t. m.

DVIGNITE SEMENSKI KROMPIR

Kmetovalci, ki so pred tedni zaprosili pri kmetijskem uradu v ul. Duca D'Acosta, da se jim dodeli semenski krompir, ga sedaj lahko dvignejo v skladiščih, ki so jih navedli v prošnjah. Potrdilo o plačilu naj izročijo kmetijskemu uradu.

Dopisi iz Goriške

(Nadaljevanje s 5. strani)

ljivo, ker kaže zrelo zanimanje staršev in živ stik med šolo in domom.

Sestanek je vodil ravnatelj dr. Josip Nemec. V izčrpnem poročilu je navedel nekatere najvažnejše primere, ki zahtevajo tesno sodelovanje staršev s šolskim vodstvom. Če ne najde šola v starših potrebne pomoči pri nadzorovanju učenja in vzgoji dijakov, ne more vedno imeti zadovoljivih uspehov. V žarki luči je staršem pojasnil ogromne ovire, s katerimi se mora naše šolstvo zlasti zaradi primanjčovanja denarnih sredstev boriti.

Po poročilu se je razvila živahna razprava. Tikala se je zlasti primernega čtiva, ki naj se ga oprime šolska mladina. Nabaviti bo treba za naše dijaštvo privlačno literaturo,

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Ob 11-letnici tragične smrti Stanka Vuka

10. marca je minilo enajst let, odkar je zločinska roka segla po življenju mladega slovenskega književnika in političnega delavca Stanka Vuka in njegove žene Danice. Ker sta takrat divjali svetovna vihra in bratomorna morija, je le malokdo utegnil pomisliti, kaj smo primorski Slovenci z njegovo pretrano smrtjo izgubili. Zašto je njegovo delo ostalo znano le ožjemu krogu njegovih sodelavcev in prijateljev. Danes je pa že skrajni čas, da bi njegovo osebnost in delo osvetlili tudi širši slovenski javnosti.

Pokojni Stanko se je rodil v znani narodno zavodni Vukovi družini v Mirnu pri Gorici leta 1912. Srednjo šolo je obiskoval v Gorici in Ljubljani, vseučilišče pa v Benetkah, kjer je doktoriral v diplomatskih vedah. Ze kot mlad dijak se je udeleževal v tajnih mladinskih organizacijah, kjer je kmalu prevzel vodilno vlogo. Po svojem svetovnem prepričanju je bil krščanski socialist, to je pristaša tistega idejnega in političnega gibanja, ki ne istoveti krščanstva s klerikalizmom, temveč mu je krščanstvo duhovna sila, ki bo bistveno pripomogla do odprave socialnih krivic in uresničenja boljšega socialnega življenja našega malega človeka. Toda njegovo svetovno prepričanje ga ni oviralo, da ne bi v narodno-obrambni zadevi sodeloval s pripadniki ostalih idejnih gibanj, kajti zavedal se je dobro, da resnična demokracija ni ničesar drugega kot praktično dopolnilo krščanstva v vsakdanjem življenju. V tem duhu je mladi Stanko razvil v takratnih tajnih narodno-obrambni organizacijah veliko delavnost, zaradi katere so ga naposled fašisti zaprli in obsodili na 18 let zapora.

Mladi Vuk pa ni bil samo agilen javni delavec, temveč tudi mnogo obetajoč pesnik in pisatelj. In kakor sta bili krščanstvo in slovenstvo ideji, ki sta ga vodili skozi zasebno in javno življenje, tako sta mu vera in domača zemlja navdihovali njegovo književno delavnost. Ti dve veliki vrednoti se v njegovih delih prepletata, dopolnjujeta in včasih celo spajata. V simboliki Križevega pota, Božje martre, Madone in legend je Vuk našel primerne motive za upodobitev svojega in ljudskega verskega

čustvovanja ter narodove nesreče.

Najbolj čudovito je pa znalo njegovo srce prisluhni lepoti domače zemlje od Julijskih planin preko Brd in Vipavske do kamnitega Krasa. Se prav posebno mojstrsko je znal orisati občutje, ki ga dobi človek sredi kraških gmajn, sredi brinja, borov, brinjevk, škržatov in rdeče prsti. To zemljo je mladi pesnik tako vzljubil, da poje o njej:

Zemlja!
Zemlja vinogradov,
močvirij, ilovnate prsti,
grenča ko skorja borov,
po tebi me vedno želi.

Da, ta zemlja je čudovito lepa, toda »njeni ljudje — kakor je dejal dr. B. Pahor na lanski Vukovi proslavi v tržaškem Avditoriju — so preresni, prezreli od te divje tragike, saj imajo tako lepo domovino samo zato, da lahko kopljejo grobove na njej«. In zato so Vukovi ljudje sicer vselej življenjski liki, prikovani v domačo zemljo in vsakdanje življenje, toda skoraj vedno nesrečni in s tiho tesnobo v srcu. To občestveno bol je Vuk preprosto, a zelo učinkovito izrazil v pesmi Orglice:

Vzel bom drobne orglice
— ni mi dano petj glasno —
Naj le drobne orglice
v jesenski večer pojo.

Na mrzlem nebeškem stropu
zvezde gorijo resno.
Čujte: še moram igrati.
Pri srcu nam je tesno.

Ob tej bolečini bi bil mladi pesnik dozorel, se izpopolnil in izoblikoval, da se tudi pri njem ni uresničila tista tiha bol in temna slutnja, ki ju je nosil v svojem srcu vse dni. Rdeča kraška zemlja, o kateri je tako lepo pel in pisal, je postala tudi njegov prerani in — krvavi grob.

Kulturne vesti

Beogradska folklorna plesalna skupina »Kolo« goštuje sedaj v raznih italijanskih mestih. Ob koncu februarja je z velikim uspehom nastopila v rimskem gledališču Sistina. Rimsko občinstvo in listi so njene nastope ocenili nadvse ugodno. Med drugim so poudarili, da so jugoslovanski plesi najčistejši izraz duha štirih južnih slovanskih narodov ter da bi mnogi poklicni plesalci lahko zavidali umetnosti jugoslovanskih folklornih plesalcev. Skupina ima na sporedu gostovanje v Turinu, Milanu in Benetkah. Nastopila bo tudi na milanski televizijski postaji v soboto 12. marca.

Ob koncu februarja je znana svetovna sopranistka, naša rojakinja Zinka Kunčeva, nastopila v newyorški Metropolitan Operi v naslovni vlogi Puccinijeve opere Tosca. Tudi v tej novi vlogi je Kunčeva dosegla izreden uspeh. Newyorški listi so pisali, da je bila uprizoritev prava redkost. Operno gledališče je bilo nabito polno in občinstvo je pevki navdušeno poslušalo.

Naš primorski rojak, slikar Riko Debenjak, je dosegel na Angleškem odlični uspeh. Umetnostni reviji Art News in The Studio sta prinesli na najvidnejših mestih posnetek njegove akvatinke »Istranke«, ki je bila razstavljena na mednarodni razstavi barvnega lesoreza in linoreza v Victoria and Albert Museum. Casopis Art News primerja to njegovo delo z radiranko Armina Landeckja Colosseum in z Goyino umetnostjo. Med drugim poudarja zlasti njegov smisel za enostavnost, učinkovitost, uporabo prostora in živahne kontraste črnega in belega. O Debenjakovi grafični umetnosti je pisal tudi londonski list Spectator ter se o nji zelo laskavo izrekel.

Dvanaest znanih francoskih književnikov, med njimi Jules Romains, se je sporazumelo, da bodo do konca leta napisali skupen roman. Osnovno misel za delo, ki bo imelo 12 poglavij, je izbral Ives Gandon.

Koncert pevskega zbora iz Koroške

Kljub slabemu vremenu in snegu, ki je v nedeljo, 6. t. m., pokrival tržaške ulice in oviral promet, je koroška pesem privabila v Avditorij mnogo ljudi.

Glasbena Matica nam je predstavila pevski moški zbor iz celovške okolice, pod vodstvom priznane skladatelja - prireditelja koroških narodnih Pavla Kernjaka. Stevilčno srednji zbor je odpel vrsto lepih koroških narodnih v priredbi skladateljev, ki so močno ljubili koroško narodno pesem in cenili izredno bogastvo njene značilne melodike. In ti so Oskar Dev, Zdravko Svikašič, Luka Kramolc in Pavi Kernjak. Poleg narodnih sta bili na sporedu še dve izvirni pesmi, ki ju je v duhu narodne tvornosti zložil dirigentov sin Miro. Ta je odpel solistični del obeh svojih in številnih drugih pesmi.

Zadnjega februarja je naša tržaška rojakinja, sopranistka Ondina Otta, nastopila na simfoničnem koncertu v Angelicumu v Milanu, katerega je vodil tržaški dirigent Luigi Toffolo. Ondina Otta je pela zelo težko Bachovo kantato Daleč od nas žalostne sence ter Mozartov motet Exultate, jubilate. Milanski listi so pohvalili njeno izvajanje ter jo označili kot odlično pevsko silo, ki sčasoma utegne postati izredno dragocena.

Zaradi lepega, barvitnega glasu in pozorne tehnike se dviga njegov način visoko nad povprečje zborovskega pevca.

Zbor tvorijo povečini preprosti kmečki fantje, vendar pojo domače pesmi tako prepričljivo in pristno, da so navdušili občinstvo in mu izsilili hrupno odobravanje. Zbor je moral pesmi večkrat ponoviti.

Večina pesmi je preprosta in se giblje v mejah skromnih zahtev, le mestoma je to ali ono pesem poživil kak gibek postopek.

Največje zasluge za dober uspeh zbora ima dirigent, ki izvajalja iz njega ubranost in občutje; intonacija in dinamika sta tudi vedno v redu.

V veselje nam bi bilo imeti večkrat brate s Koroške kot goste.

ALOJZ KUMER

Veseli ritmi

Glasba: C. Porter Slov. besedilo: Z. Ocvirk

MORJE BLESTI

(You do something to me — Tutte le stelle)

Morje blesti od zvezd,
ki so z neba se vanj sklonile.
Gledam vso to prelest,
opajajo me tajne sile.
In ti — sreča srca,
ki mi s poljubom bogastvo vse daš,
boš kakor ta zvezdica,
ko jutro je, ni je več.

Slov. besedilo: - k - r

LAVRA
(Laura)

Lavra, žarno lice je sred noči;
hoja, ki jo čuješ povsod;
nasmeh je, ki ti pomlad srebrni;
neznano je le to, odkod?
In vidiš Lavro, ki te spremlja po vseh
poteh;
lice, ki prav znano se zdi;
poljub za tebe in lep nasmeh;
to je Lavra, ki le v sanjah živi.

VZGOJNI KOTIČEK

Otroci nam rastejo čez glavo

Kolikokrat slišimo tožljive starše: »Oh, naši otroci nam rastejo čez glavo!« Ne ugovarjamo temu. Saj tako pogosto srečujemo majhne mamiche in očete s sinovi in hčerkami — dolgimi, ki zaradi svoje višine skoraj pokroviteljsko konakajo poleg staršev.

Seveda starši ne mislijo dobesedno tako. Otroci jim namreč rastejo čez glavo zato, ker jih ne ubogajo, ker se jim upirajo in ker jih ne morejo več krotiti. To se pravi, da piščeta več vedo kot kockle.

Sodobni nemški znanstveniki sicer trdijo in dokazujejo, da današnji rođ res više raste kot prejšnji, kar se pozna že pri novorojenčkih. Toda s tem še ni rečeno, da so tudi umsko bolj razviti. Nasprot-

no, pravijo, da gre pospešeni telesni razvoj na škodo umskega in duševnega. Bo že držalo, kar pravi slovenski pregovor: Le prazen klas pokonci stoji. Vendar s tem ne mislimo žaliti naše mladine, kot bi imela slammate ali prazne glave.

To pa drži, da je hitreje zrela, toda ne po zaslugi večjih umskih zmožnosti, ampak zaradi okolja, v katerem živi in se kreta. Saj vidimo, da je vse življenje postavljeno na glavo. Kar včasih mladini ni bilo dovoljeno, ji danes celo priporočamo. Ze majhne otroke vodimo h kinopredstavam, v gostilne, bare, na zabave itd. Sestnajstletni mladenič in mladenke že kar sami obiskujejo javne lokale in kar brez spremstva hodijo na ples.

Ali je potem čudno, če zrastejo staršem čez glavo!

GOSPODARSTVO

PRIDELEK VINA V POSAMEZNIH DRŽAVAH

Dne 29. novembra 1924 je bil ustanovljen v Parizu Mednarodni urad za vino (Office International du Vin — O.I.V.), katerega članice so več ali manj vse vinorodne države na svetu. Tačasen ravnatelj Urada je Grk Samarakis, Italijan prof. Dalmasso pa je že več let podpredsednik.

Poleg drugih nalog vodi Urad kar najbolj popolno statistiko trtoreje in pridelkov. Iz te statistike povzemamo naslednje številke, ki veljajo za leto 1953.

PRIDELEK V 1000 hl

Avstrija	623
Bolgarija	426
Češkoslovaška	400
Ciper	315
Francija	56.924
Grčija	4.199
Italija	50.312
Jugoslavija	3.759
Luksemburg	105
Malta	50
Nemčija	2.455
Nizozemsko	3
Ogrska	4.000
Portugalska	11.833
Romunija	4.136
Španska	23.307
Švica	682
Turčija	204
U.R.S.S.	6.377

EVROPA

170.110

Alžir	18.287
Egipt	27
Maroko	1.171
Tunizija	661
Južna Afrika	2.524

AFRIKA

22.670

Japonska	65
Jordanija	1
Iran	4
Izrael	61
Libanon	28
Sirija	20

AZIJA

179

Argentina	13.000
Brazilijska	743
Čile	3.800
Kanada	224
Kolumbija	8
Mehika	12
Peru	138
Urugvaj	719
Zdr. drž. Amerike	4.837

AMERIKA

23.481

Avstralija	1.432
Nova Zelandija	22

OCEANIJA

1.454

Svetovna proizvodnja

217.894

NAMIZNO IN POSUŠENO GROZDJE

Proizvodnja namiznega in posušenega grozdja se stalno dviga, saj je grozdje najzlahotnejši sad, ki prodira med vedno širše plasti ljudstva. L. 1953 je znašala proizvod-

nja v 1000 q (prvi stolpec se nanaša na namizno grozdje, drugi pa na posušenega):

Belgija	120	
Čehoslovaška	459	
Ciper	50	75
Francija	1.945	
Grčija	1.211	1.151
Italija	5.382	32
Nizozemsko	127	
Portugalska	500	
Španija	2.319	89
Turčija	19.730	1.134
Alžir	285	
Maroko	350	6
Južna Afrika	383	265
Iran		450
Izrael	120	
Jordanija	465	11
Libanon	820	
Sirija	2.433	
Argentina	1.189	53
Brazilijska	200	
Kolumbija	40	
Urugvaj	46	
Zdr. drž. Amer.	4.000	2.230
Avstralija	152	1.007

Svetovna proizvodnja 42.326 6.503

V namiznem grozdju prednjači Turčija in ostali muslimanski svet, ki po Mohamedovi postavi ne sme piti vina, pač pa lahko uživa grozdje. V Evropi pridelajo največ namiznega grozdja v Italiji. Zanimivo je, da imata Belgija in Nizozemska sorazmerno visok pridelok namiznega grozdja, katerega tudi izvažata; pridelujejo ga v toplih rastlinjakih.

Sportni bregled

Zimski šport je bil letos v številnih državah zaradi pomanjkanja zadostnega snega delno ohromljen. Marsikje so smučarji samo »suho« smučali. Mnoge športne prireditve so bile zato odpovedane in že so jeli ljubitelji snega obupavati nad letošnjo sezono. Po koledarju sodeč, smo že prehajali v pomlad. No, in ravno v tem času je zapadlo obilo snega. Toda pri vsej sreči zopet nesreča. Preveč snega! Clovek res ni nikdar zadovoljen.

Največja prireditev bi morala biti v nedeljo na Gorenjskem v Planici. Slo je za smučarske skoke v okviru »Kongsberg cupa«. Prireditve pa je bila zaradi preobilnega sneženja odpovedana. V Ljubljani pa imajo zelo sposobnega in iznajdljivega moža inž. Bloudeka, ki je čisto enostavno rešil problem. Planiško prireditev so izvedli v Ljubljani na novo zgrajeni skakalnici dan kasneje. Kljub naletavanju snega je prireditev zadovoljivo izpadla. Tehnični rezultati so naslednji: Polda 214,5 (55,5; 56) Leodolter (Avstr.) 214,2 (54; 56) Eder (Nem.) 207,3 (54; 55,5). Drugi Jugoslovanci Zidar je zasedel 6. mesto (53; 52,5). Avstrijec Bradl se je uvrstil šele na 9. mesto. Najboljši Italijan se je uvrstil na 13. mesto (Rizzi 196,5; 50; 51,5), najboljši Švicar na 14., Francoz Monnier pa na 18. mesto. Tako je Polda osvojil Kongsbergov pokal, avstrijsko moštvo pa Kongsbergovo nagrado.

Prvi poskusnih skokih v Planici je bilo opaziti, da so Italijani v tej panogi zelo napredovali in bi na 80 metrski skakalnici dokaj dobro posegli v borbo. Italijani v skakanju do danes niso veliko pomenili; odkar pa jih trenirajo severnjaki, je opaziti velik napredek, ki se že pozna pri precejšnjem številu kvalitativnih skakalcev.

V Sappadi so bile v nedeljo mladinske smučarske tekme med Furlanijo, Koroško in Slovenijo. Zmagali so za las mladi Furlani pred Slovenci in Koro-

MEDNARODNA TRGOVINA VINA

Letno izvozijo države približno 7 milijonov hl vina, in sicer Francija, Italija, Portugalska in Španija več kot 1 milijon. Tem sledi Jugoslavija, ki izvozi nad pol milijona, l. 1951 celo 1.290.000 hl. Glavna uvoznica vina je Nemčija, ki ga uvozi letno nad poldrugi milijon hl. Sledi Švica s skoraj 1 milijonom hl, potem Belgija, Anglija in Združene ameriške države z okoli pol milijona hl.

PRISPEVKI ZA KMETOVALCE

Tudi za tekoče polletje je generalni komisar odobrila denarni opomoč za izboljšanje in povečanje kmetijske proizvodnje:

1) Kdor namerava graditi, povečati ali izboljšati kmetijske naprave in zemljišča (vinograde, sadovnjake, njive), lahko svoj namen javi do 31. marca Kmetijskemu nadzorništvu. Če se kdo naroči na trtne in druge sadike, mu ni potrebna nobena posebna prijava. Nadzorništvo bo nato na samem mestu ocenilo poedina nameravana dela ter določilo denarno pomoč, ki bo lahko znašala največ 38% proračuna. Se prej pa bodo morali prizadeleti kmetje vložiti prošnjo.

2) Tisti, ki se bavijo pretežno s cvetličarstvom, lahko zaprosijo največ za 30% prispevek za nakup vrtnic in gladiolnih čebulic. Naročijo se lahko pri Kmetijskem nadzorništvu največ na 100 vrtnic in 300 gladiol do 15. marca t. l. Vnaprej je treba plačati 50 lir za vrtnico in 10 lir za čebulico.

3) Odobren je tudi 30% prispevek za nakup kmetijskih strojev. Prošnjo je treba vložiti do 30. aprila tega leta.

4) Do 15. marca t. l. pa mora vložiti prošnjo, kdor bi si rad nabavil semena večne detelje. Pri tej nabavi je predviden 30% denarni prispevek.

5) Tudi reja odbranih telet bo deležna posebnih nagrad. Tele mora biti vpisano v rodovniško knjigo. Prošnja z vsemi podatki o živali se vložijo, ko je tele staro 3 mesece.

6) Kdor se naroči na najmanj 12 piščancev in na valilna jajca izbranih pasem, bo deležen 50% prispevka nakupne cene. Prošnjo je treba vložiti do 31. marca. Vnaprej je treba plačati 100 lir za vsako pišče in 50 lir za vsako jajce.

7) Prispevek za nakup panjev pa bo znašal največ 30%. Prošnje se vlagajo do 30. aprila t. l.

Za vsa pojasnila se obrnite na Kmetijsko nadzorništvo v ul. Ghega 6, tel. 386-73!

šci. V skokih so prevladovali Slovenci, kjer jim ni bil nihče kos.

Na Jahorini so bile prejšnji teden končane svetovne študentovske smučarske tekme. V alpskih disciplinah so prevladovali Nemci in Avstrijci, v skokih Finci, tekah in štafeti pa Jugoslovani. Tekoč Pavšič Cvetko je priboril Jugoslaviji izgubljeni naslov svetovnega prvaka, katerega je izgubil bivši svetovni prvak v skokih Gorišek.

V Nemčiji so zaključili svetovno prvenstvo v hokeju na ledu. Kanada je s to zmago že petnajstič osvojila svetovni naslov in ga odvzela Rusiji, katerega je ta čuvala samo leto dni. Letošnje prvenstvo, katerega vrhunec je bila finalna tekma Kanada: Rusija (5:0), je pokazalo, da so prvi za stopnjo boljši od ostalih favoritov. Bistvo kanadskega hokeja sta hitrost ter ostra igra, včasih kar preostra. Duša njihovega moštva sta brata Bill in Grant Warwick, katera danes smatrajo za najboljša hokejista vseh časov. Tudi pri Rusih je nekaj izvrstnih igralcev, med njimi nogometar Bobrov, znan iz ne-pozabne nogometne tekme na zadnjih olimpijskih igrah v Helsinkiju med Rusijo in Jugoslavijo.

V evropskem kriteriju je zmagala Italija. Jugoslavija se je uvrstila na 4. mesto pred Belgijo.

Zimska medelja je bila vzrok, da je bilo večje število nogometnih srečanj odpovedanih. Tako tudi tradicionalni dvoboj Udinese-Triestina. Kjer pa se je prvenstvo odigralo, so bile tekme na zelo nizki višini. Verjetno zato, ker so se igralci izmikali blatu in se čuvali za lepše vreme, ko je manj nesreč. Edino Juventus se je izkazal in odpravil cvetočo Fiorentino kar s 4:1. Izredni pa so bili Sisal izidi. 6 sisalistov po 60 milijonov. Odlični dobitki!

Mitri se je zopet enkrat vrnil v domači kraj, kjer je domačemu občinstvu pokazal, kaj zna, in seveda tudi na dostojen način izboljšal svoje ne preveč dobro stoječe finance. Pomeril se je z portugalskim črncem De Silva, katerega je sicer po točkah premagal, pokazal pa tudi, da gre njegov boks v pre-nagli zaton. Edino, kar ga rešuje, sta hitrost nog-ter udarci z levico.

ZA NAŠE NAJMLAJŠE

Tarzan, kralj džungle

št. 3

Njegovi močni beli zobje so se zasekali enemu izmed napadalcev v grlo. Boril se je kakor se je bil naučil v spopadih z velikimi opicami Kerčakovega rodu. Kakor panter je skakal po sobi. Kosti so se lomile in ranjeni lopovi so kričali od bolečin.

Obraz ženske, ki je opazovala divji boj, se je vidno spreminjal in se prelil v resnično grozo. Ta mož, ki ga je bilo njeno vpitje zvabilo v morilsko past, je bil postavil račun na glavo. Mascalzoni je stal med tem za vrat in čakal izida.

Copyright, 1929, by Edgar Rice Burroughs, Inc. All rights reserved.

Mascalzoni je izprevidel, da Tarzan ni tisti, ki naj bi mrtev obležal, zato je telefoniral na policijo. Ko so redarji prišli je bil Tarzan podoben divjemu mescasu. Preden so ga utegnili prijeti, je planil k odprtemu oknu, skočil na prvo drevo in že izginil.

Vzpenjaje se po drevesu je Tarzan opazil, da je bil vrh prav blizu neke strehe. Mišice, ki so ga v pragozdu toliko let nosile z drevesa na drevo, so z lahkoto premagale razdaljo. Preskočil je na drugo, se spustil na tla in čez pol ure je že trdno spal doma.

Poročniku d'Arnotu se je bilo posrečilo, da je dobil Tarzanu nalogo v diplomatski službi. Naloga je bila tajna in je zahtevala velikega poguma. Tarzan je bil te svoje naloge vesel in tako se je nekrega dne poslovil od prijatelja in odpotoval v Severno Afriko.

Neki častnik je bil ukradel zelo dragocene zapiske in sumili so, da je bil storil to po naročilu tuje vlade. Tarzanova naloga je bila, zaslediti izdajalca in se polastiti teh važnih papirjev. Zaradi tega je kot ameriški potnik odpotoval v Alžir.

Skrivnost

D^{RJA} FU-MANČUJA

ROMAN - Spisal: Sax Rohner - Prevedel: A. P.

Nagel pogled mi je pokazal police, obložene z vrči in steklenicami, mizo, polno razne znanstvene ropotije, retort, čudno oblikovanih cevi — nekaterih izmed njih nisem poznal. Prav tako sem videl, da so bila tla potresena s knjigami, papirji in zvitki. Potem je Smithov glas prevpil šum, ki naju je obdajal, in ostro ukazujoče je dejal:

»Dr. Fu-Manču, imam vas!«

Slika, ki jo je nudil tisti hip, mi bo trajno ostala v spominu. V svoji dolgi rumeni halji, z licem, podobnim maski, sklonjen naprej med nered tistih čudnih priprav pred njim, z velikim in visokim čelom, ki se je svetilo v svetlobi zasenčene luči zgoraj, in z njegovimi zelenimi očmi je bil slika iz kraljestva delirija. Najbolj čudna okoliščina pa je bila, da sta se on in vsa bližnja okolica skoraj docela ujemala s prikaznijo, ki sem jo bil videl v sanjah, ko sem ležal vkljenjen v celici!

V nekaterih velikih vrčih so bili anatomski vzorci. Lahen duh po opiju je visel v ozračju in igrajoč se s čopom blazine, na ka-

teri je Fu-Manču sedel, je skakljala in brbljala mala svilena opica. Ta trenutek je bil do skrajnosti napet, pripravljen sem bil na vse — na vse, razen na tisto, kar se je res zgodilo.

Doktorjevo čudovito zlo obličje ni niti trenilo. Veke so vztrepetale nad zameglenimi očmi in njih zelena barva je za hip vzžarela, potem pa spet postala motna.

»Roke kvišku!« je zarohnel Smith, »in brez kakih ukan!« Glas se mu je tresel od razburjenja. »Zdaj je igra končana, Fu-Manču. Poišči, Petrie, nekaj, da ga zveževa!«

Stopil sem k Smithu ob stran in bil na tem, da grem mimo njega v ozek hodnik. Trup ladje se je pod nami — ječaje in škipaje — premikal kakor živo bitje, voda pa je puščobno udarjala ob gnijoče lesene ladijske oboke.

»Roke kvišku!« je ponovil Smith velevajoče.

Fu-Manču je polagoma dvignil roke, na njegovih negibnih potezah pa se je kazal smehljaj — smehljaj brez trohe radosti, pač pa poln pretnje, smehljaj, ki je pokazal njegove ravne, čudno-barvne zobe, a ki ni spremenil nečloveškega, topega in brezčutnega pogleda njegovih oči.

Počasi in sikaje je govoril.

»Svetoval bi dr. Petrieju, da pogleda malo nazaj, preden se premakne.«

Smithove ostre oči niso za trenutek zapustile Kitajca. Revolver se ni za las premaknil. Toda urno sem pogledal nazaj — in zadušil v sebi vzkrik groze.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 11. marca, petek: Kvatre - Sofronij - Stana
- 12. marca, sobota: Kvatre - Gregor - Radoja
- 13. marca, nedelja: Rozina - Božena
- 14. marca, ponedeljek: Matilda - Svetovid
- 15. marca, torek: Longin - Desimir
- 16. marca, sreda: Hilarij - Velislav
- 17. marca, četrtek: Patricij - Ljubislava

RADIO TRST A

Nedelja 13. febr. ob: 9.00 Kmetijska oddaja. 10.00 Prenos maše iz tržaške stolnice. 11.30 Vera in naš čas. 12.00 Oddaja za najmlajše. 13.00 Glasba po željah. 16.00 Malo za šalo — malo za res. 17.00 Poje zbor »Slovenec« iz Boršta. 19.00 Književniki pred mikrofonom. 20.15 Bellini: Mesečnica - opera v 2 dej.

Ponedeljek 14. febr. ob: 13.00 Pevski duet in harmonika. 14.00 Lahke melodije igra Franco Russo. 19.00 Mamica pripoveduje. 20.15 Stjepan Sulak: Drugi klasični koncert. 20.45 Poje tenorist Mitja Gregorac. 21.15 Književnost in umetnost: O italijanskem slikarstvu.

Torek 15. febr. ob: 13.00 Glasba po željah. 14.00 Domači motivi. 18.00 Musorgski: Slike z razstave. 18.30 Richardson: Londonska fantazija. 18.40 Koncert baritonista Marjana Kosa. 20.30 Radijski oder: Gianini: Svoje sreče kovač - 3 dej. 22.30 Čajkovski: Romeo in Julija.

Sreda 16. febr. ob: 13.30 Lahke melodije: duet Haris-Primani. 18.30 Pravljica. 19.00 Zdravniški vedež.

20.05 Ženski pevski tercet Metuljček. 20.30 Aktualnosti. 21.15 Književnost: Slovenska revija Vrednote. 21.30 Monteverdi: Orfej opera v 5 dej.

Četrtek 17. febr. ob: 14.25 Domači odmevi. 18.00 Bliss: Koncert za klavir. 19.00 Radijska univerza. 20.30 Radijska dramatisirana zgodba: Cvet čudne orhideje. 22.00 Glasbeno predavanje.

Petek 18. febr. ob: 13.00 Glasba po željah. 18.00 Bruch: Koncert za violino in orkester. 18.30 Pravljica. 19.00 Sola in vzgoja. 20.30 Tržaški kulturni rangleli. 21.00 Martinu: Concerto grosso. 21.15 Književnost: Prešeren v angleščini.

Sobota 19. febr. ob: 9.34 Slovenski motivi. 11.11 Brahms: Koncert za violino in orkester. 13.00 Glasba po željah. 16.00 Slušna igra SNG. 19.00 Nesmrtna melodije. 21.00 Malo za šalo — malo za res. 21.30 Lehar: Luksemburški grof - opereta v 3 dej.

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 9. marca si dal oz. dobil za:

avstrijski šiling	23,75—24,75 lir
ameriški dolar	637—638 lir
100 francoskih frankov	167—170 lir
100 dinarjev	87—90 lir
funt šterling	1680—1700 lir
nemško marko	146—148 lir
pesos	20—23 lir
švicarski frank	148,50—149,50 lir
zlato	730—733 lir
napoleon	4300—4350 lir

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 81: Kako ohranimo najpreprostejši način preobilna jajčka za dobo, ko bodo kokoši odpovedale? Pravijo, da je dober pesek, žito, topljeno apno. Ali se smejo ohraniti tudi oplojena jajčka?

Odgovor: Lahko ohranite tudi oplojena jajčka, ki so jih nanesle jate, katere vodi petelin; seveda ne smete hraniti takih, ki so bila že nekaj dni pod koklo ali drugače v valjenju. Za hranitev jajc sta najbolj primerni apnená in steklena voda; prvo si pripravite sami, če primešate 5 litrom čiste vode 1 kg gašenega apna ali pa pol kg živega: stekleno vodo kupite v drogeriji. V tako pripravljeno tekočino v primerni posodi položite jajčka, tako da bo nad jajci vsaj 2 prsta tekočine. S časom tekočina izhlapi in zato moramo večkrat dolivati, da jajca ne gledajo iz tekočine. Če jih hočete še bolj zanesljivo ohraniti, si pripravite iz žice mali košček, v katerem jajce potopite za 3 sekunde (ne več!) v vrelo vodo. V tem času se stvori pod jajčo lupino kožica, ki je neprodušna za zrak. Taka jajca nato vložite v apneno ali stekleno vodo in jih lahko ohranite tudi za več kot 6 mesecev. Ko bomo bolj napredni in bomo imeli v vsakem gospodinjstvu hladilnike, bomo ohranili jajca z mrazom.

Vprašanje št. 82: Lani sem vsadila gloksinijo in mi je pognala samo 2 lista. Kakšno zemljo bi morala imeti, da bi bolje uspevala, in v kakšni legi?

Odgovor: Gloksinije poženejo sploh malo listov, saj jih je skoraj sam evet. Ljubijo enako zemljo kot begonije; najboljša je iz segnetega vresja (erika), premešana z 1/4 čistega pečeka. Dobra je vsaka zemlja iz segnetih rastlin, torej tudi iz starih segnetih drevesnih panjev. Ne pustite jih na žgočem soncu!

Vprašanje št. 84: Opazil sem, da se krava sama seca. Kako bi jo odvadil?

Odgovor: Predvsem morate kravo ločiti od drugih, da ne bi sesala tudi sosede. Zivinorejci ravnaajo različno: Nekateri namažejo vime in seske s kakšno mažo, ki smrdi in ima neprijeten okus. Pred mložo jo seveda sprejeto, po mložil pa zopet namažejo. Drugi nadenejo živali nagobčnik s štrlečimi trni ali žebli, ki pa ne smejo biti preostri, ker bi lahko povzročili drugo zlo. Tretji prevežejo prsni koš s pasom ter na tega in vratno verigo pridrigo palice, da se žival ne more zavijati. Najenostavneje pa je, da je krava privezana na kratko, vsaj toliko časa, dokler kaže znake svoje grde razvade.

Vprašanje št. 84: Na majhnem dvorišču imam več kokoši. Seveda bi želela, da bi mi znesle kar največ jajc. Kakšno suho hrano naj jim dajem?

Odgovor: Svoje kokoši krmite 3-krat na dan. Zjutraj in zvečer jim položite v koritce mešanico iz 25% koruzne moke, 25% pšeničnih otrobov, 20% sojine moke, 12% bobove moke, 8% ribje moke, 5% deteljne moke (zmlete lucerne), 0,5% živinske soli, 3% klajnega apna, 1,5% moke iz morskih školjk (lupine). Vsaka kokoš, približno 2 kg težka, mora dobiti za vsak obrok hrane po poldrugo vrhano žlico (za juho) te mešanice, zvečer pa nadaljnji 2 žlici žitnega zrnja, to je koruze ali slabše pšenice ali ječmena. (Seveda morajo imeti kokoši na razpolago tudi nekaj zelene, sveže krme in pa vodo).

Iz Gorice

STIPENDIJE ZA DIJAKE

V šolskem letu 1954/55 je za goriško dijaštvo razpisanih 2 milijona 240 tisoč lir stipendij. Podeljuje jih posebna komisija, ki ji predseduje šolski skrbnik, ravnatelj in nekateri profesorji. Do stipendije imajo pravico v prvi vrsti ubožni dijaki z dobrim uspehom v šoli. Nižješolci dobijo 30 tisoč, višješolci pa 70 tisoč lir.

RODITELJSKI SESTANEK

Ravnateljstvo gimnazije, liceja in učiteljskega sporoča staršem, da bo v nedeljo, 13. marca, ob 10. uri v ul. Croce roditeljski sestanek.

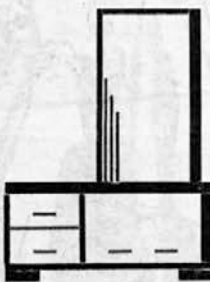
NOVI DOKTOR

Predpretekli ponedeljek so na tržaški univerzi povišali v doktorja leposlovnih ved g. Milka Renerja. Doktorat si je pridobil z razpravo iz Vodnikove dobe. Mlademu doktorju, ki že poučuje na tržaški nižji gimnaziji, čestitajo vsi prijatelji in znanci. Čestitkam se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska zadruga tiskarjev »Graphis« z o. z. v Trstu
Ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

TOVARNA

Prinčič

**KRMIN - CORMONS
TELEFON ŠT. 32**

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje i t. d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

Zlohen kozav obraz, ki je kazal volčje zobe in zlatenične, škilne oči, je stal nekaj palcev od mene. Suha, rjava roka, ki so se ji kite poznale kot vrvi, je država ukrivljen nož le za palec nad mojo vratno žilo. Le majhen gib bi me spravil s sveta, en mah z groznim orožjem bi mi brez dvoma odsekal glavo od telesa.

»Smith!« sem zašepetal hripavo, »ne ozri se! Za božjo voljo, obdrži ga na muhi. Toda neki dakoit ima svoj nož na mojem vratu.«

Tačas je Smith prvokrat zatrepetal. Vendar ni odvrnil pogleda od zlobnega, negibnega Fu-Mančevega obraza. Le močno je stisnil zobe, da so mu čeljustne mišice vidno iztsopile.

Mislil, da je vladala tišina, ki je sledila mojemu strašnemu odkritju, le nekaj sekund. Vsaka teh sekund je zame pomenila odlašanje smrti. Spodaj v ječečem trupu sem se nadejal več poslastnih grozot, kakor sem jih dotlej spoznal ob katerem koli srečanju s to morilsko družbo; in takoj mi je švignila skozi um misel: dekle naju je izdalo!

»Menila sta, da sem sam?« je vprašal Fu-Manču. »Res sem bil.« Kljub temu njegovo rumeno, negibno obličje ni pokazalo trohe sledu, ko sva bila vstopila. »Toda moj zvesti sluga vaju je sledil,« je dodal. »Zahvalim se mu. Tako mislim, Mr. Smith, da moram jaz gostiti.«

Smith ni nič odgovoril. Uganil sem, da divje razmišlja. Fu-Manču je premaknil roko, da je pogladil opico, ki mu je skočila na ramo ter na njej občepela čebljaje s piskajočim glasom. »Ne ganite se!« je dejal Smith besno. »Svarim vas!«

Fu-Manču se za to ni zmenil. »Ali smem vprašati, kako ste zvedeli za moje skrivališče?« je vprašal.

»Ta trup so stražili že od svita dalje,« je pogumno lagal Smith.

»Tako?« Doktorjeve oči so se za trenutek zasvetile. »In danes ste me prisilili, da sem zažgal hišo in ste tudi ujeli enega mojih pomagačev. Čestitam vam. Ona me ne bi izdala, pa če bi jo s škorpioni bičali.«

Dolgi, svetli nož je bil tako blizu mojega vratu, da bi jedva spravil polo papirja med ostrino in mojo žilo, mislim; še burnejše pa mi je začelo biti srce, ko sem slišal naslednje besede.

»V zagati ste,« je dejal Fu-Manču. »Stavim vam predlog. Menim, da vam moja zastavljena beseda ne bi zadostovala?«

»Nikakor ne,« je takoj odgovoril Smith.

»Zaradi tega,« je nadaljeval Kitajec v lepi angleščini, ki jo je včasih kvarilo le njegovo govtno izgovarjanje, »zaradi tega moram sprejeti jaz vašo. O vaših sredstvih izven kabine ne vem ničesar. Prav tako malo veste vi o mojih. Tako bosta moj burmanski prijatelj in doktor Petrie šla spredaj, vi in jaz pa bova šla za njima. Potem bomo šli čez barje, recimo, kakih tri sto metrov daleč. Nato boste položili svoj revolver na tla in mi dali besedo, da ga pustite tam. Dalje zahtevam od vas zagotovilo, da ne boste izvršili name nikakega napada, dokler spet ne pridem sem nazaj. Jaz in moj dobri služabnik se bova umaknila in vaju zapustila, da po poteku določenega časa storite, kar se vam zdi primerno. Sprejmete?«